

Expertisepunt

Expertisepunt

LOOPBAAN- COMPETENTIES

Houttuinlaan 6
3447 GM Woerden
Postbus 205 I
3440 DB Woerden
0348 – 75 36 10
info@expertisepuntlob.nl
www.expertisepuntlob.nl

2018/16 - uitgave 2018 - deze wegwijzer maakt deel uit van een serie.
Kijk voor de andere wegwijzers op www.expertisepuntlob.nl/tools

Ontwerp: zabinski contentmakers

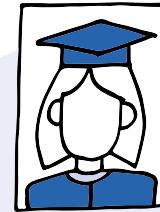
LOOPBAANCOMPETENTIES; WAT ZIJN HET EN WAARVOOR DIENEN ZE EIGENLIJK? IS HET INZETTEN ERVAN EEN DOEL OF EEN MIDDEL? EN WANNEER HEEFT DE JONGERE IN HET KADER VAN LOB VOLDOENDE COMPETENTIES VERWORDEN? DEZE WEGWIJZER GEEFT HIER MEER DUIDELIJKHEID OVER.

SAMENVATTING

Er zijn vijf loopbaancompetenties (kwaliteitenreflectie, motievenreflectie, werkexploratie, loopbaanzelfsturing en netwerken) welke jongeren in kunnen zetten bij het vormgeven van hun loopbaan. Het vormgeven van loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) middels deze loopbaancompetenties is wettelijk verplicht voor het vmbo en voor het mbo. Bij de havo en het vwo wordt het gebruik van de loopbaancompetenties gestimuleerd middels de ambitie / kwaliteitsagenda.

AANLEIDING

Marinka Kuijpers formuleerde in 2003 in haar proefschrift loopbaancompetenties die betrekking hebben op het loopbaanontwikkingsgedrag van werknemers. Na haar promotie vatte zij samen met Frans Meijers het idee op om te onderzoeken in hoeverre de loopbaancompetenties ook voor studenten in het beroepsonderwijs relevant zouden kunnen zijn ter voorbereiding op het moderne werknemerschap. Vanaf dat moment spreken we over de vijf loopbaancompetenties die bij LOB kunnen worden ingezet in het onderwijs.

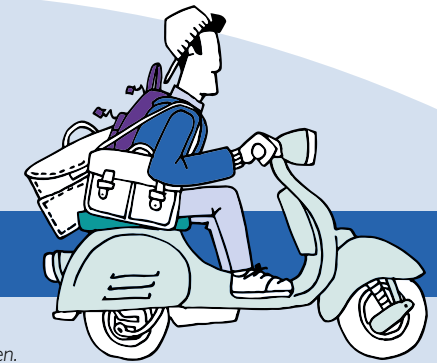
WAT IS HET?

Een jongere leert loopbaankeuzes maken door het ontwikkelen van de vijf loopbaancompetenties: **kwaliteitenreflectie***, **motievenreflectie**, **werkexploratie**, **loopbaansturing** en **netwerken**. Door het ontwikkelen van loopbaancompetenties krijgt de jongere meer inzicht in zichzelf als professional en ontwikkelt hiermee een beeld van welk werk en werkomgeving het beste past. Er zit geen vaste volgorde in hoe de loopbaancompetenties ingezet moeten worden. Wel is het werken aan de competen-

ties een cyclisch proces dat tijdens de gehele onderwijsperiode plaats vindt. Het ontwikkelen van loopbaancompetenties kost tijd. Daarnaast kunnen je motieven in de loop van de tijd veranderen.

Hoewel er geen eenduidige beschrijving van de loopbaancompetenties beschikbaar is, komen de beschikbare beschrijvingen in de kern wel overeen. De indicatoren dienen enkel om een beter begrip te krijgen van de loopbaancompetenties en zijn niet bedoeld als afvinklijst.

* In de generieke diploma-eis van het mbo wordt gesproken over capaciteitenreflectie.

**LOOPBAAN-
COMPETENTIES**

BESCHRIJVING

INDICATOREN

Kwaliteitenreflectie

(wat kan ik het beste en hoe weet ik dat?)

Staat voor het nadenken over wat je (niet) kunt en het bepalen hoe je kwaliteiten kunt inzetten in je (studie)loopbaan. Jongeren reflecteren op hun eigen kwaliteiten. En vragen anderen (begeleiders, docenten, medestudenten, praktijkbegeleiders en familieleden) feedback te geven.

- o Ik weet waar ik goed en minder goed in ben.
- o Ik weet welke kwaliteiten ik kan inzetten in mijn toekomstige (studie)loopbaan.

Motievenreflectie

(waar ga en sta ik voor en waarom dan?)

Staat voor het nadenken over wensen en waarden die van belang zijn voor de eigen loopbaan. De jongeren worden zich bewust van wat ze belangrijk vinden in hun leven, opleiding en werk. Zij ontdekken wat hun voldoening geeft en wat zij (nog) nodig hebben om zinvol en prettig te kunnen werken.

- o Ik kan aangeven wat ik leuk en interessant vind aan mijn opleiding.
- o Ik weet wat mijn werkwaarden zijn.
- o Ik kan verband leggen tussen eerdere ervaringen in mijn leven.
- o Ik kan verband leggen tussen beroepsdilemma's en mijn waarden.

Werkexploratie

(waar ben ik het meest op mijn plek en waarom daar?)

Staat voor het onderzoeken van werk en werkzaamheden, bestaande en mogelijke eisen en waarden in een mogelijk toekomstige beroep. De jongeren ontwikkelen de competentie om werk(zaamheden) te vinden waarin hun persoonlijke waarden overeenkomen met de normen en waarden die in dat werk gelden en waarin hun kwaliteiten aansluiten bij de ontwikkelingen die in dat werk voorkomen. Bij werkexploratie wordt onderscheid gemaakt tussen het verbreden of verdiepen van hun werkbeeld: Verbreden door in gesprek te gaan over werk waar ze weinig beeld van hebben, verdiepen door in gesprek te gaan over werk waar ze interesse in hebben, maar nog niet voldoende beeld.

- o Ik kan de organisatiecultuur van een bedrijf onderzoeken.
- o Ik ben op de hoogte van de ontwikkelingen in het werkveld.
- o Ik kan ontwikkelingen en cultuur in verband brengen met mijn kwaliteiten en motieven.
- o Ik weet wat de actuele beroepsdilemma's zijn in het werk waarvoor ik leer.
- o Ik heb een beeld van de inhoud van het werk waarvoor ik leer.
- o Ik weet welke beroepscompetenties nodig zijn in het werk waarvoor ik leer.
- o Ik weet welke leeractiviteiten ik moet ondernemen om die beroepscompetenties te kunnen ontwikkelen.

Loopbaansturing

(hoe bereik ik mijn doel en waarom zo?)

Staat voor het plannen, beïnvloeden en bespreken van leren en werken gericht op loopbaanontwikkeling. Jongeren ontwikkelen de competentie om zelf verantwoordelijkheid te nemen en om een plek op de arbeidsmarkt te verwerven, te behouden of te wijzigen.

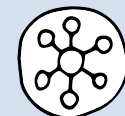

- o Ik kan doelen stellen voor mijn studieloopbaan.
- o Ik baseer keuzes in mijn leerproces op mijn kwaliteiten en waarden, en op mijn toekomstwensen.
- o Ik organiseer de begeleiding die ik nodig heb om mijn leerproces te sturen.
- o Ik stem mijn mogelijkheden en (ontwikkel)wensen af op de specifieke situatie van de stage/werkorganisatie en/of arbeidsmarkt.

Netwerken

(wie kan mij helpen mijn doel te bereiken en waarom die mensen?)

Staat voor een eigen netwerk, gericht op de loopbaanontwikkeling, en het opbouwen en onderhouden van een netwerk zodat de loopbaanontwikkeling optimaal kan verlopen. De jongeren ontwikkelen de loopbaancompetentie om hun contacten zodanig in te zetten dat zij een plaats op de arbeidsmarkt kunnen verwerven, behouden of wijzigen.

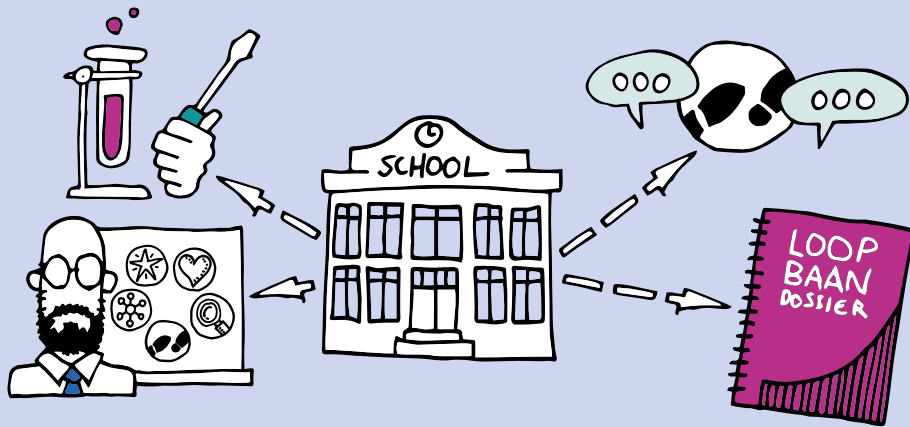

- o Ik toon mijn kwaliteiten en motieven in werk, stage en op de arbeidsmarkt.
- o Ik beschik over een netwerk van mensen die mij kunnen helpen bij mijn (studie)loopbaan.
- o Ik onderhoud mijn netwerk en breid het uit.
- o Ik kan iets betekenen voor mensen in mijn netwerk.

WET- EN REGELGEVING LOOPBAANCOMPETENTIES

De door Marinka Kuijpers en Frans Meijers ontwikkelde loopbaancompetenties zijn in het onderwijs overgenomen. In het vmbo, voor zowel de *basis- en kaderberoepsgerichte leerweg* en de *gemengde leerweg* als voor de *theoretische leerweg*, en in het mbo zijn de loopbaancompetenties bij wet verplicht. Binnen de havo en het vwo is geen wet- en regelgeving voor het gebruik van de loopbaancompetenties. In 2017 is een *Ambitie / kwaliteitsagenda LOB voor het Voortgezet Onderwijs* en een *Ambitie-agenda LOB voor het mbo* opgesteld. Hierin worden de loopbaancompetenties genoemd. Met deze LOB-agenda's worden alle scholen (vmbo, havo/vwo en mbo) ondersteund bij een stevige verankering van LOB in het onderwijs.

KEUZES DIE DE SCHOOL KAN MAKEN

Een school mag zelf kiezen hoe ze de loopbaancompetenties inzetten. Dit kunnen ze bijvoorbeeld doen door:

- jongeren **ervaring** op te laten doen met werk en werken, door bijvoorbeeld stage, het uitvoeren van een praktijkgericht project (met een probleem-eigenaar uit het bedrijfsleven).
 - **lessen** over loopbaancompetenties.
- Deze kunnen informerend van aard zijn: Wat zijn

loopbaancompetenties? Of reflectief: opdrachten/ gesprekken waar de jongeren op basis van de loopbaancompetenties reflecteert.

- jongeren te laten reflecteren op ervaringen met werk en werken middels het **loopbaangesprek**.
 - jongeren de ontwikkeling die zij hebben doormaakt door het inzetten van de loopbaancompetenties te laten vastleggen in een **loopbaandossier**.
- Let op, een loopbaandossier is verplicht voor vmbo.

expertisepuntlob.nl/wegwijzers

MEER WETEN?

WETGEVING LOB

Regeling examenprogramma's voortgezet onderwijs
Generieke kwalificatie-eisen mbo

AMBITIE / KWALITEITSAGENDA'S

Ambitie / kwaliteitsagenda LOB voor het Voortgezet Onderwijs
Ambitie-agenda LOB voor het mbo

GERELATEERDE WEGWIJZERS:

- *loopbaangesprek*
- *loopbaangerichte leeromgeving*
- *loopbaandossier*

EXTRA ACHTERGRONDINFORMATIE

Publicaties over wetenschappelijk onderzoek naar loopbaancompetenties